

Pilot Dyslexie Noordenveld (PDN)

Scholingsbijeenkomst 3
april 2018

OPONoordenveld

PentaPrimair

Inhoud

scholingsbijeenkomst

Update & voorlopige
resultaten Pilot

Nationale Dyslexie
Conferentie: nieuwste
inzichten & praktijk

Analyseren en
begeleiden op groep- en
individueel niveau
(DMT/SP)

Terugblik/Evaluatie

Vroege aanpak dyslexie op scholen in Noordenveld

© 4 juli • 4 juli • Bernd Otter • Drenthe

Zo'n zes tot acht procent van de leerlin

Update Pilot (jan-april '18)

Gestart met 17 kinderen, kleine groepen van max. 4.

Resultaten tot nu toe: 7 kinderen uit de begeleiding wegens goede resultaten, nieuwe kinderen erbij.

Grote betrokkenheid ouders en kinderen (*ouderbijeenkomst*).

Aanbieden van spelling.

Veel succeservaringen en (intrinsieke) motivatie.

Door tot E3 meting, daarna opnieuw bekijken.

-
- Vaste structuur in de begeleiding:

Huiswerk controleren: kinderen hardop voorlezen, werkbladen controleren, stickers plakken.

Lezen: voorlezen, samen hardop (volwassene bepaalt tempo, kinderen mogen niet sneller + bijwijzen), kinderen om de beurt een deel voorlezen.

Spelling (januari gestart): schrijven a.d.h.v. stappenplan kinderen worden *actief* betrokken.

Huiswerk volgende keer.

Evt. flitsen en/of spel (ligt aan planning).

- Zoveel mogelijk de koppeling tussen lezen en spelling (spelvorm)

Leesbingo

Ik lees 10 minuten hardop:

<p>samen met je huisdier (of je liefste knuffel)</p> 	<p>Gedaan op:</p>	<p>Gedaan op:</p>
 <p>Foto maken van grappigste plek!</p>	 <p>Gedaan op:</p>	
<p>Gedaan op:</p> 	<p>In mijn pyjama</p> <p>Gedaan op:</p>	

Maak de foto met een mobiel of camera en stuur deze vóór 4 maart naar mij (r.coeling-ot@thogeholt.nl of 0645468164)

Belangrijk: 'controleer' in hoeverre kinderen hebben gedaan wat je hebt gevraagd (d.m.v. foto's , voor laten lezen, werkbladen controleren én geef feedback!)
Geen controle/feedback? → effect gaat verloren!

In samenwerking met gemeente Noordenveld, OPO Noordenveld en Penta Primair

Relatie lezen-spelling

- **Sterke** relatie tussen lezen en spelling: Het spellen van woorden draagt bij aan het leren lezen ervan; het lezen zorgt er niet automatisch voor dat je beter spelt.
- Zeer effectieve spel- en oefenvormen: koppeling tussen lezen én spelling

Stappenplan woorden maken

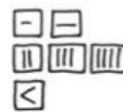

1. Zeg het woord na.

2. Welke klanken hoor je?

Hak het woord in stukken.

3. Schrijf het woord in symbolen.

4. Schrijf het woord met letters.

5. Heb je het goed geschreven?

Lees het woord hardop?

Voorbeeldwoord: haai

haai

h-aaï

<llll

haai

h-aaï.... Ja, dit klopt!

Kinderen in beweging!

Én aansluiten bij motivatie, creativiteit en belevingswereld...

Letterspeurtocht op het schoolplein
(passend bij kernen VLL)

Doel: actief een koppeling maken tussen lezen én spellen.

Zoek de letters die op je antwoordenblad staan en bedenk met de hint die er staat, een woord.

Schrijf dit woord goed op en gebruik het stappenplan.

Niet goed? Verbeteren.

Filmpje 1

Naam: .....

schrijf het antwoord bij de goede letter.

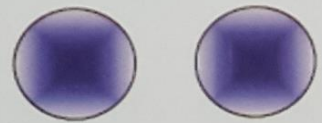
b	
w	
aa	
oo	
uu	
ij	
ie	
ui	
ou	
au	
eu	
oe	

een gekke race 1

met woorden!

				bak	deur	slaat			
			schoon	 					
	graag	krijt				kleur	snel	tien	
pakt									stom
	hals		dans			voetbal	stok		
			wolf						
 				bang	melk	druif	 		

Elke speler heeft 2 pionnen. Je zet ze op de gekleurde stippen onder de auto's. Gooi met de dobbelsteen en lees het woord of klank goed. Maak je een fout en verbeter je de fout niet, dan moet je terug naar het vorige vakje. Ga het spelbord rond totdat je je pion in de gekleurde vakjes kunt parkeren. Je mag met een nieuwe pion beginnen als je 3 of 6 gooit en je met een nieuwe pion wilt starten. Als een andere speler op jouw vakje komt, is er een botsing en moet je terug naar het rondje onder je auto en weer opnieuw beginnen. Je moet dan eerst 3 of 6 gooien. Winnaar is degene die als eerste alle pionnen op de gekleurde vakjes heeft geparkeerd.

N.a.v. vorige scholingsbijeenkomst: Effectief lezen in de groep

- **Hoe gaat het met?**

Het maken van opdrachten vs. leestijd (ook in instructiegroep)
Hoe deel je je tijd in? Zou het leeseffectiever kunnen?

Actieve deelname leerlingen (ook in Veilig & Vlot) *In hoeverre worden de leerlingen actief betrokken bij de les?*

Andere/creatieve werkvormen
woordlezen/Veilig & Vlot?

Nationale Dyslexie Conferentie

- ▶ Lezen is een cultureel proces (aangeleerd, onderwijs)
- ▶ Genetische aanleg dyslexie: 30-60% → omgeving/onderwijs/**leerkracht** is van grote invloed. Leerkracht is de sleutel tot succes!
- ▶ Andere cijfers: 3-5% dyslexie, 30% verlaat basisschool met onvoldoende leesniveau.
- ▶ Belangrijkste voorspellers leesproblemen/dyslexie:

Letterkennis, fonologische vaardigheden(zinsniveau), fonemisch bewustzijn en erfelijkheid.

- ▶ In groep 2 en 3 bereik je het gróóteste effect:
  - expliciete/systematische instructie;
  - langdurig, mét regelmaat (einde gr. 3 significante verschillen in DMT (M3 niet)

Betrek leerlingen/ouders bij elke kern van VLL: wat gaan we precies leren in deze kern?

Toetsen zijn belangrijk, géén 'verering'! Resultaten afzetten tegen eigen ontwikkeling (prof.dr. Roger Standaert)

Doel: wat leer ik in kern 9?

• Wat leer ik?

- dubbelwoorden zoals: *broekriem, hijskraan, speelzaal, plakband*
- woorden met drie medeklinkers voor: *strik, streek, spreek, spreuk*
- woorden met drie medeklinkers achter: *kerst, korst, borst, bokst, botst*
- woorden eindigend op aai, ooi, oei: *haai, kooi, roei*
- woorden die beginnen met ge, be, ver: *gedaan, bedoel, vergeet*
- woorden van twee lettergrepen met korte klank: *takken, kapper, zitten*

• Oefenrijtjes:

speelzaal	struik	kerst	saai	maai	gedaan	bedoel	ballen
danszaal	strijk	korst	haai	mooi	gevoel	beloof	bakken
filmzaal	streek	borst	hooi	gooi	geloof	betaal	bukken
filmdoek	spreek	bokst	fooi	prooi	gedoe	verlies	bussen
poetsdoek	spreuk	botst	foei	roei	gezicht	vergeet	blussen

Doel: wat leer ik in kern 10?

• Wat leer ik?

- woorden van één lettergreep met eeuw, ieuw, uw: *leeuw, kieuw, duw*
- woorden die eindigen op vier medeklinkers: *herfst, sterkst*
- woorden met open lettergreep: *bomen, staken, sparen*
- woorden met 'ng', 'ch' in het midden: *bange, lachen*
- woorden met aai, ooi, oei in het midden: *zwaaien, knoeien*
- woorden met eeuw, ieuw, uw in het midden: *leeuwen, duwen*

• Oefenrijtjes:

leeuw	herfst	bomen	staken	bange	zwaaien	leeuwen
spreeuw	hard	komen	braken	lange	draaien	meeuwen
geeuw	harder	kopen	breken	lengte	knoeien	geeuwen
meeuw	hardst	lopen	steken	mengen	stoeien	kieuwen
kieuw	sterkst	lozen	stegen	vangen	gooien	duwen
duw	erger	lazen	sparen	lachen	mooie	spuwen
uw	ergst	vazen	glazen	echte		

Wat betekent dit voor (eind) groep 3?

- Leerkracht is de sleutel tot succes;
- **Expliciete** instructie en **langdurige en systematische** begeleiding:

Blijf oefenen met letterkennis (letters flitsen) en het fonetisch benoemen ervan;

Telkens koppeling maken tussen klank en teken (lezen én spelling, zie eerdere spelvormen)

Veel aandacht voor: rijmen, begin- en eindklanken, *klankgroepen*, woorden onderscheiden (fonologische vaardigheden)

Hakken- en plakken (voor zowel lezen als spelling), weglaten/toevoegen/verwisselen van klanken (fonemisch bewustzijn)

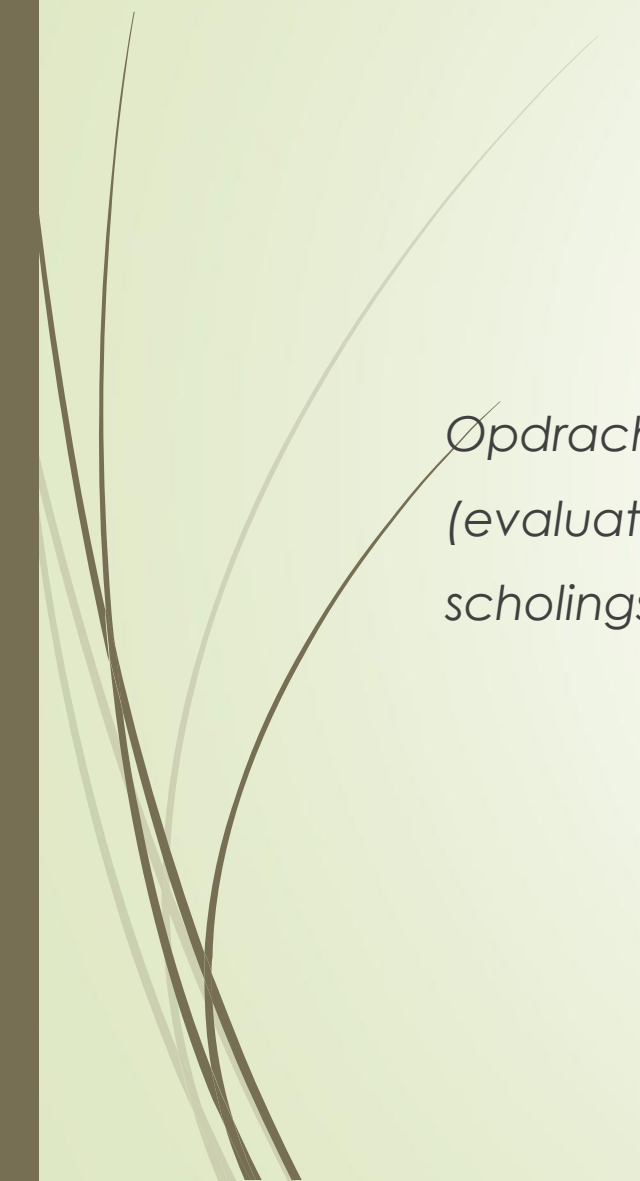
Weet begin schooljaar wie je risicoleerlingen zijn én zet ze direct in de zorggroep (erfelijke belasting)

Zo leeseffectief bezig zijn (houd ook rekening met korte spanningsboog & veel afwisseling), motivatie en betrokkenheid ouders/leerlingen

Modelen (hardop voordoen, denkstappen verwoorden)

PAUZE

Opdracht
(evaluatie
scholingsbijeenkomsten)

Schrijf op het *gele papier* 2 of 3 tops op (wat ging er goed?)

Schrijf op het *blauwe papier* 2 of 3 tips op (wat kan/moet er anders? wat heb je gemist?)

Schrijf eventueel op het *roze papier* onderwerpen op die je graag volgend schooljaar wil zien

Groepsanalyse DMT/Spelling

Weet óók als leerkracht hoe de verdeling in niveaus is in je groep (**A-E niveau**) en hoe dit verandert (is) na intensieve begeleiding (bv. M3 en E3 meting)

A-E niveau geeft beter inzicht dan I-V indeling (uitsplitsing zwakste 10%)

Doel: goed en nauwkeurig beeld van de niveaoverschillen binnen je groep.

Zelf berekenen: hoeveel procent van je leerlingen behaalt bv. een D of E-score op de DMT? Parnassys rekt het zelf ook uit (?)

Leerjaar	Datum afname	K1+2
3	18-01-2018	A
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	A
3	18-01-2018	A
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	B
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	B
3	18-01-2018	D
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	D
3	18-01-2018	D
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	A
3	18-01-2018	D
3	18-01-2018	C
3	18-01-2018	B
3	18-01-2018	C

Percentages uitrekenen voor A-E niveaus.

Voorbeeld

A-E niveau	Lezen (DMT)	Spelling
A (25%)	10	20
B (25%)	15	20
C (25%)	35	25
D (15%)	15	20
E (10%)	25	15

Wat valt op? Wat zegt dit over de resultaten binnen je groep?

En dan?

- Bij >10% E scores en >15% D scores: toetsresultaten analyseren!

EXTRA BEGELEIDING

- verschil methode/niet methode toetsen?
- Wáár zitten precies de fouten?
Welke letters worden nog niet beheerst?
Spellende/radende lezer?
Stress door tijdsdruk?
Zijn de afnamecondities goed geweest?
Welke teksten/boeken zouden geschikt kunnen zijn om te oefenen o.b.v. toetsresultaten/observaties? Kopieer deze en/of geef ze mee naar huis

Houdt rekening met didactische leeftijd bij een doublureleerling (+10 dle erbij, niet voor spelling) Overzicht van M3 én E3 meting: wat is er veranderd?

Extra begeleiding binnen de groep

(Extra sheet)

- ▶ Kinderen die ongeveer dezelfde lees- en/of spellingfouten laten zien, clusteren en verlengde (en extra) instructie geven. Probeer zo leeseffectief mogelijk te werken en besteedt geen/weinig tijd aan het maken van opdrachten. Sterkere lezers zelfstandig aan het werk zetten.
- ▶ Denk eens aan: leescircuit (groep A: Dizzy; groep B: vier-op-een-rij; groep C: race-met-woorden; groep D: letterspeurtocht buiten)
- ▶ Niet stillezen (pas effect vanaf E4 beheersing) -> tijd voor extra begeleiding
- ▶ Niet te snel overgaan op tempolezen: éérst goed lezen, daarna op tempo. Gratis App: 'Pelle flitst' (kijk goed welke oefeningen geschikt zijn): oefenen op puppy,-hond- en raceniveau (thuis).

draai	kooi	mooi	foei	snoei
bloeit	maait	kraai	gooit	aaï
naai	nooit	knoeit	groei	haai
stoei	vlooi	graait	fooi	baai
roei	taai	bloei	fraai	zooi

Spelregels:

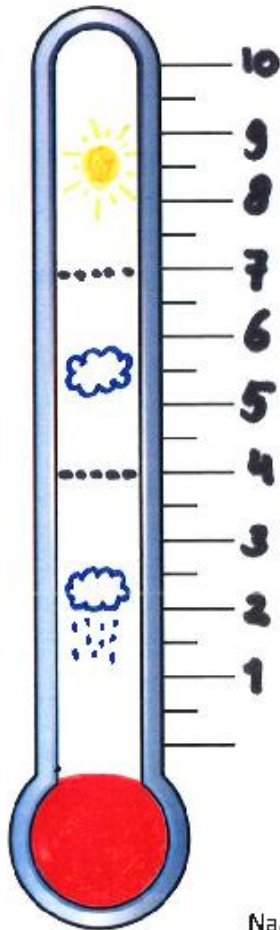
1. Gooi met de dobbelsteen.
2. Zoek één woord met hetzelfde nummer als de dobbelsteen.
3. Als je het woord goed gezocht hebt, dan leg je er een fiche op.
4. Winnaar is de speler die het eerst vier fiches op een rij heeft.

Gooi je

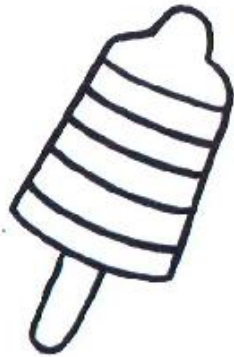
1: woorden met -aai-	4: nog een keer
2: beurt overslaan	5: woorden met -ooi-
3: woorden met -oei-	6: zelf kiezen

Hoe warm wordt jouw meivakantie?

Naam:

Een idee:

Voor de hele groep (meivakantie):

Leeskilometers maken en motiveren!

Regels:

- Iedere leerling krijgt dit blad;
- Per keer dat ze 10 minuten geoefend hebben met het lezen, moeten ze de thermometer inkleuren.
- Doel: iedere leerling komt minimaal tot 7 'graden';
- Bepaal als leerkracht hoeveel 'zonnetjes' je nodig hebt (7-10) om de beloning uit te delen (namelijk: (water)ijsjes!)
- **BELANGRIJK:** Communiceer de regels expliciet met ouders (mail) en verstrek voor iedere leerling geschikt leesmateriaal (maak bv. kopieën van een boek)

Terugblik en evaluatie

1-op-1 feedbackgesprekken voor de pilotscholen: nog vóór de zomervakantie

<http://www.onderwijs-noordenveld.nl/leesplein>

Daar staat o.a. op: VLL kernen, vier-op-een-rij, meivakantie thermometer

Korte nabespreking : Hoe hebben jullie de scholingsbijeenkomsten ervaren?

Hebben jullie ook iets gemist? Zo ja, wat?

Wat is voor jullie de meerwaarde geweest?

Nog suggesties voor komend schooljaar?

Vragen?

